

(Nesten) alt du trenger å vite

Kommunepsykologer, prinsipperklæring, lønn, hus og rusreformer: Psykologforeningens president og visepresidentene gir et innblikk i det de ser som de viktigste sakene i de siste tre årene. Kall det gjerne en landsmøteberetning i miniatyr.

TEKST OG FOTO:

Arne Olav L. Hageberg

PUBLISERT 3. november 2007

IMÅL: President An-Magritt Aanonsen kan se tilbake på en travel og spennende landsmøteperiode.

Vi spør først president An-Magritt Aanonsen om hva som er det viktigste som er blitt gjennomført i denne landsmøteperioden:

– Det har vært en travel og spennende landsmøteperiode. Opptrappingsplanen og revisjonen av helseloven, der vedtaksretten nå kom inn i selve lovteksten, har tatt

oppmerksomhet og ressurser. Det har også det store arbeidet for et lavterskeltilbud innenfor psykisk helse i kommunene. I tillegg kommer selvsagt tariffarbeidet – der vi har fått til gode oppgjør, og gjennomført historiens første streik for psykologer i helsevesenet. I ettertid er den oppsummert som vellykket, sier presidenten.

Vinteren 2006 arrangerte Psykologforeningen et seminar for Stortingets helseog omsorgskomite, der temaet var «Økende behov for psykologer der folk bor». Også spørsmålet om psykologers rett til sykemelding og henvisning ble drøftet. Seminaret ga startskuddet til en dialog med politikere, som også er fulgt opp senere – og som gjør at presidenten i dag er mer optimistisk enn på lenge med hensyn til foreningens gjennomslagskraft hos myndigheter og styringsverk.

– Dette arbeidet er på ingen måte avsluttet, men vi blir stadig mer profesjonelle i vår kontakt med myndigheter og politikere. Det er et møysommelig arbeid, som krever tålmodighet, sier hun.

Kommuneprosjektet

Spesialisthelsetjenesten har i løpet av landsmøteperioden tatt opp i seg rundt 80 prosent av nyutdannede psykologer, noe som er i tråd med opptrappingsplanens intensjon.

– Det er opprettet mer enn 1000 nye stillinger i denne delen av Helse-Norge, noe vi er godt fornøyd med. Det betyr samtidig at det neste store løftet må skje i kommunal sektor, sier Aanonsen, og understreker at nettopp tilgangen på psykologer til nå har vært et hinder for satsingen på kommunesektoren.

– Men vi har gjennomført et stort kommuneprosjekt med støtte fra Helsedirektoratet. Og denne høsten har direktoratet satt ned to hurtigarbeidende arbeidsgrupper der Psykologforeningen er godt representert. Etter planen skal arbeidsgruppene legge fram forslag til tiltak allerede innen utgangen av året, med sikte på iverksettelse allerede neste år, sier hun.

Det er dette området visepresident Hanne Reichelt har brukt mest tid og krefter på i perioden.

– I startfasen satte vi ned en ressursgruppe, som foreslo et forprosjekt som vi fikk støtte fra Sosial- og helsedirektoratet til å gjennomføre, forteller visepresidenten, som har hatt særlig ansvar for det fagpolitiske arbeidet i foreningen.

Satsing gir resultater

– Vi gikk bredt ut, og det har vært aktivitet på ulike nivåer og områder: Det var utstrakt møtevirksomhet mellom Psykologforeningen og Sosial- og helsedirektoratet. Vi arrangerte en erfaringskonferanse for psykologer og andre som var interessert i psykologarbeid i kommunene, og vi møtte politikere. Vi har også reist rundt til flere lokallag og blitt inspirert av hva som er på gang rundt omkring i landet. Vi merker nå virkningen av mange års satsing på dette, vi har fått gjennomslag i befolkningen, i politikermiljøene og blant byråkrater, og satsingen er med i fjorårets statsbudsjett.

Behovet for lavterskel-psykologtilbud er blitt en etablert sannhet. Et eksempel på det er at Venstres landsmøte enstemmig vedtok å utrede et forslag om fastpsykolog til alle.

Hanne Reichelt er opptatt av psykologenes sykemeldings- og henvisningsrett, og påpeker at denne henger nær sammen med utviklingen av et lavterskeltilbud for psykisk helse.

– Her har vi ikke kommet langt nok, medgir hun.

– Sykemeldings- og henvisningsrett er nødvendig for at psykologene skal kunne gi et helhetlig tilbud. Dagens fastlegeordning fungerer ikke i forhold til psykiske lidelser. Det blir for mange terskler. Spesielt er jeg bekymret for ungdom med angst og depresjon i denne sammenhengen.

– *Men er psykologene motivert for arbeid på lavterskelnivå?*

– Ja. Vi har fått innspill fra omkring 80 psykologer landet rundt som kan tenke seg det. De ser at de i dag ikke kommer tidlig nok inn i forhold til klienter og pasienter, og ønsker å jobbe på nye måter. Jeg er imponert over hvor mye godt psykologarbeid vi finner i kommunene. Mitt inntrykk er at psykologer engasjerer seg i samfunnet og ønsker å bidra med sin kompetanse i ulike systemer og miljøer. Men en forutsetning for å rekruttere psykologer er jo at kommunene tilbyr konkurransedyktige arbeidsforhold, understreker hun.

Prinsipperklæringen

Av større arrangementer i siste periode trekker An-Magritt Aanonsen fram den store høringen kalt «Barndom på vent...» som Psykologforeningen var medarrangør for. Høringen tok for seg situasjonen for enslige mindreårige asylsøkere, og fikk god mediedekning. Statssekretær fra Barne- og familiedepartementet deltok sammen med fagpersoner og sentrale politikere.

– Jeg vil gjerne også trekke fram Sentralstyrets vedtak om tilslutning til den amerikanske prinsipperklæringen om evidensbasert psykologisk praksis (se s. 1127–1142 i Tidsskriftets augustnummer).

– Det var viktig at vi fikk den på plass, selv om det i ettertid er kommet kritikk for at ikke Landsmøtet selv fikk behandle saken. Erklæringen understreker at både klinisk praksis, pasientenes erfaringer og kvalitative metoder må trekkes inn for å få den fulle bredden som trengs for å utøve evidensbasert praksis. Dette var viktig, fordi den går lenger enn det ensidige kravet til randomiserte, kontrollerte studier.

Aanonsen forteller at Psykologforeningen har meget god kontakt med det internasjonale psykologmiljøet, og gleder seg blant annet over at Psykologforeningen i 2009 skal være vertskap for den store europeiske psykologkongressen. Det skjer samme år som foreningen feirer sine første 75 år. Gjennom medlemskapet i European Federation of Psychologists' Associations (EFPA) og aktiv deltakelse i denne organisasjonens styre og komiteer har Psykologforeningen svært gode forbindelser til sine europeiske søsterorganisasjoner.

– Og gjennom det nordiske samarbeidet har vi vært opptatt av å beholde de gode nordiske profesjonsstudieordningene – og autorisasjonsordningene, som i europeisk sammenheng er unike, legger hun til.

Samfunnsdebatt og ledelse

Det forrige Landsmøtet i 2004 vedtok tre hovedsatsingsområder for den etterfølgende treårsperioden: økt psykologtilgjengelighet i kommunene, å få psykologfaglige synspunkter sterkere inn i samfunnsdebatten, og flere psykologer i lederstillinger.

– Tilsettingen av kommunikasjonssjef er et viktig tiltak for å styrke deltakelsen i samfunnsdebatten, sier Aanonsen. Hun peker på at psykologer generelt er en yrkesgruppe som er synlige i pressen, både som spaltister, kronikører og intervjuobjekter.

– Vår kompetanse er etterspurt i dameblader og kriminalreportasje. Vår ambisjon er å komme sterkere på banen også i den mer overordnede helsepolitiske diskusjonen, sier hun, og legger til at dette er et område der det er vanskelig å måle de kortsiktige resultatene av arbeidet. – Dette er langsiktig påvirkningsarbeid, som krever tålmodighet og systematikk. Vi har fortsatt en vei å gå.

Det samme gjelder arbeidet for å få flere psykologer i lederstillinger. – Men vi har vedtatt en ny stipendordning som skal stimulere psykologer til å ta lederutdanning, og også dette tiltaket håper vi at vi ser resultater av om noen år.

Det var Sentralstyret som i sin tid tok initiativet til å opprette hovedsatsingsområder. Etter tre års erfaring er presidenten kommet til at tre er for mye – ett er bedre.

– Satsingsområder betyr 'det som skal ha ekstra fokus', utover alt det foreningen uansett skal interessere seg for – og det er et bredt spekter av saker og problemstillinger. Et satsingsområde krever ekstra ressurser, både økonomiske og menneskelige. Derfor tror jeg foreningen vil være tjent med å ikke spre ressursene på for mange oppgaver samtidig. I tillegg bør vi bli flinkere til å sette oss konkrete delmål. I år foreslår derfor Sentralstyret ett hovedsatsingsområde for neste periode. Det tror jeg er klokt, sier Aanonsen.

Har høstet kritikk

– *Hvordan har du opplevd samarbeidet med lokalavdelingene?*

– Lokalavdelingene er viktige for oss, og derfor har vi reist rundt på besøk når vi er blitt invitert – enten jeg eller andre fra presidentskapet. I tillegg vedtok Sentralstyret en ny ordning, der enkeltavdelinger ved styret blir invitert til Sekretariatet, til middag og heldagsmøte med president og sekretariat. Det har vært meget konstruktive og gode møter, og godt for samarbeidet, sier hun.

– *Men helt rosenrødt har det vel ikke vært?*

– Nei, ikke rosenrødt – og det er kanskje heller ikke noe mål for en forening som vår? Vi har høstet kritikk, og det er blitt diskusjon rundt flere viktige saker – der

prinsipperklæringen og hussaken peker seg ut i denne perioden. Spørsmålet om huskjøp tok mye resurser, det ble avholdt et ekstraordinært landsmøte, som endte med at Sentralstyret faktisk fikk fullmakt til å gå videre med saken. At Sentralstyret så til slutt valgte å avslutte prosessen, ser jeg som et tegn på nettopp evnen til å ta den rette beslutning basert på ny informasjon. Vi høstet mye verdifull erfaring underveis, god å ta med seg om et nytt kjøp en gang blir aktuelt. Men for tiden er vi godt fornøyd med våre nye, leide lokaler i naboskapet til Akershus festning, Norges Bank og Samtidsmuseet.

MER KONTAKT: Visepresident Rune Frøyland er glad for de nye møtepunktene for tillitsvalgte som er opprettet.

Tillitsvalgtapparatet

Da vi spør visepresident med ansvar for lønns- og forhandlingsarbeidet i foreningen, Rune Frøyland, om hva han er mest fornøyd med i denne landsmøteperioden, drar han frem de nye møtepunktene som er opprettet for hovedtillitsvalgte.

– Jeg er veldig tilfreds med at vi har klart å oppfylle intensjonene fra siste landsmøte om hyppige konferanser eller verksteder for disse. For sykehusområdet har det vært to slike i året, og for privatpraktiserende ett verksted i året. Både hovedtillitsvalgte og andre sentrale personer har vært invitert, for eksempel samarbeidsforeninger som

Interessegruppen for privatpraktiserende (ISP) og Nevropsykologisk forening. Andre områder har hatt årlige informasjonskonferanser.

Frøyland forteller også om stor aktivitet nå det gjelder kursing og opplæring av tillitsvalgte i landsmøteperioden.

– Dette har Psykologforeningens forhandlingsavdeling et svært godt grep om. Generelt er foreningens forhandlingsavdeling godt profesjonalisert og erfaren. Som fagforeningspolitiker mener jeg at eierne av Psykologforeningen, medlemmene og landsmøtet, kan være godt tilfreds med forhandlingsavdelingens arbeid og resultater de siste tre årene.

Lokale forhandlinger

– Det ikke er rapportert arbeidsledighet blant psykologer i denne landsmøteperioden. Tvert imot ser vi et svært gunstig arbeidsmarked der antall psykologstillinger innenfor helsevesenet øker prosentvis mye mer enn andre grupper. Vi kan trygt få utdannet langt flere psykologer og har store behov og gode jobbpotensialer både innenfor kommune- og lavterskeltilbud og innenfor somatisk helse, sier Rune Frøyland.

– I forhandlinger sliter vi med den sentrale arbeidsgivermotparten på sykehusområdet, der også psykologer kom ut i streik sist vinter. Allikevel ser vi at de lokale arbeidsgiverne, helseforetakene, i større grad gir psykologer lønnsmessig anerkjennelse for kompetanse og ansvar. De fleste lokale sykehus er seg sitt arbeidsgiveransvar bevisst og gjennomfører reelle prosentvise lønnsoppgjør i en bevisst personalpolitikk.

I denne landsmøteperioden har Psykologforeningen valgt å drive en lønnspolitikk basert på lokale forhandlinger drevet av lokale tillitsvalgte.

– Dette har vist seg å være svært fruktbart og har gitt psykologer et merkbart løft. Den lokale lønnspolitikken er nå godt etablert, og Psykologforeningen har et velfungerende lokalapparat av tillitsvalgte som betjener systemet på en imponerende måte. Det ser heldigvis ut til at vi er ferdig for godt med den sentraldirigerte lønnspolitikken der alt ble avtalt i Oslo og alle arbeidstakere fikk et likt, og lite, kronetillegg hvert år.

Privatpraktiserende

Rune Frøyland nevner også de privatpraktiserende psykologene og deres høye behandlingsaktivitet. – Det har vært en del utfordringer fra statsbyråkratiet i forhold til denne gruppen de siste årene, og foreningen har møtt det på ulike måter. Per i dag ser situasjonen for privatpraktiserende ut til å ha stabilisert seg, noe som er gledelig.

Mindre gledelig er ifølge visepresidenten lønnsforholdene og forhandlingsordningen i staten.

– Forhandlingene med staten som arbeidsgiver er fremdeles gammeldagse og sentraliserte. Dette førte Akademikerne ut i en streik mot forhandlingssystemet i 2006. Arbeidsgivere tvinges riktignok til å konkurrere med sykehuslønningene når det gjelder en del statlige psykologstillinger, men for forskere og andre universitetsstilsatte har

statens lønssystem vært svært lite gunstig, og det er lite penger til lokale og differensierte lønnstillegg. I landsmøteperioden har vi oppnådd å få Psykologforeningen til å bli mer opptatt av forskernes situasjon, noe som viser seg i at vi har fått en egen forskerrepresentant i Lønns- og arbeidsmiljøutvalget (LAU), og at forskerne sin situasjon blir diskutert i sentralstyret. Foreningen har også tilsatt en egen saksbehandler til å betjene forskningsfeltet med hensyn til lønn og arbeidsbetingelser. Men vi har en stor utfordring i å klare å rekruttere tillitsvalgte som kan påvirke lønnsutviklingen ved universitetene. Dette må prioriteres fremover, understreker Frøyland.

I perioden har Psykologforeningen hatt et fruktbart samarbeid med andre fagforeninger om lønns- og forhandlingspørsmål, og Frøyland forteller at samarbeidet foreningen har innenfor Akademikerne, er godt.

Visepresidenten ser likevel mange områder hvor Psykologforeningen utfordres fremover, hvorav ett er sykehusene og klinikkenes press på utvidet åpningstid.

– Det er slett ikke sikkert at man får mer ut av psykologene ved å vri arbeidstiden fra dag til ettermiddag og kveld. Organisering av arbeidstid blir derfor et sentralt tema i kommende landsmøteperiode, sier Frøyland.

Stadige tilpassninger

– Jeg har et spesielt hjerte hos rus- og avhengighetsfeltet, som er en viktig psykologarbeidsplass, sier Hanne Reichelt.

– Vi har hatt grunnleggende reformer i dette feltet, som nå er kommet inn i spesialisthelsetjenesten. Det innebærer store utfordringer, og psykologiske tilnærminger er nødvendig i utviklingen av dette helsetilbudet. Jeg er opptatt av at vi fortsatt skal ha et variert tilbud grunnlagt på ulike livssyn og holdninger, slik at den enkelte kan finne et tilpasset tilbud. Terskelen for å få et behandlingstilbud må ikke bli for høy. Vi er i en opptrappingsperiode for rusfeltet, men bevilgningene har dessverre ikke fulgt med.

Reichelt er også opptatt av den såkalte konsekvensutredningen (se egen boks), som blant annet dreier seg om forholdet mellom de ulike utdanningene i psykologi og Psykologforeningens forhold til mastere i psykologi.

– Jeg mener det er nødvendig å bevare nærheten mellom utdanningsinstitusjonene og foreningen, sier hun. Det er den felles satsingen på kvalitet i utdanningen og arbeid med å tydeliggjøre nødvendigheten av psykologkompetanse i samfunnet som har ført til at psykologer i Norge har en ganske unik posisjon sett i forhold til andre land. Det er med uro jeg ser at utviklingen i utdanningene kan skape så store interessekonflikter at samholdet som har preget faget vårt, slår sprekker.

Reichelt er glad for at arbeid som psykolog i BUF-etat nå kan godkjennes som praksis til den kliniske fordypningen for barn og unge.

– For å si det litt grovt: Fattige barn får hjelp i barnevernet, rike hjelpes i BUP. Det var smertelig at vår praksisordning ikke støttet opp om det økende antallet psykologer som jobber i dette viktige feltet. Det bidro til mindre rekruttering og hyppigere turnover blant psykologene. Jeg er svært glad for at vi nå har endret på dette, uten at muligheten for å ha praksis i PPT og ellers i kommunene har blitt mindre av den grunn, sier Reichelt. Dette er en del av et arbeid vi har gjort for at spesialitetene skal bli bedre tilpasset et samfunn som er i rask utvikling.

For få

– Jeg har hatt i oppgave å sørge for ny organisering på fagsiden i foreningen, og vi har arbeidet mye med å forberede forslag til endringer i spesialistordningen. Vi foreslår blant annet at samfunnspsykologi og arbeidspsykologi blir kliniske fordypningsområder. Ikke minst med hensyn til utviklingen av lavterskeltilbud for psykisk helse mener jeg at samfunnspsykologi nå bør bli en klinisk spesialitet. Og NAV-reformen har tydeliggjort at det trengs psykologer med klinisk fordypning i arbeidspsykologi. Forslaget om endringer i vår spesialistordning henger altså nær sammen med utfordringer i samfunnet som skaper nye behov for psykologisk kompetanse, understreker Reichelt.

UTFORDRINGER: Visepresident Hanne Reichelt drømmer om at psykologer skal få større innflytelse.

Hanne Reichelt ivrer for at psykologene kommer ut av kontorene sine, og at de bruker sin kompetanse i utviklingen av nye arbeidsmåter og på nye områder. – Jeg drømmer om at vi skal nå bredere ut med faget vårt, og at vi gjennom vår sterke posisjon i psykisk helsevern bidrar til å utvikle tjenestene slik at flere får bedre hjelp. Vi psykologer må møte dagens utfordringer gjennom nytenkning og fleksibilitet, sier hun.

Det største problemet vårt akkurat nå er at vi ikke er mange nok i forhold til alle oppgavene som skal løses.

LES OGSÅ

En kjapp oversikt ...

... over landsmøteperiodens viktigste gjøremål for ulike utvalg og avdelinger i Psykologforeningen.

LES OGSÅ

Medlemsutviklingen

Norsk Psykologforening hadde 4603 vanlige medlemmer per 1. januar 2007, mot 3868 per 1. januar 2004. Innkludert 862 studentmedlemmer er det totale medlemstallet 5465.

LES OGSÅ

Kursvirksomheten blomstrer

Utdanningsavdelingen har holdt høy aktivitet i landsmøteperioden – ikke minst takket være kraftig økning i bevilgningene fra staten.

LES OGSÅ

Regnskapet

De offisielle regnskapene viser at Psykologforeningens økonomiske stilling er god.

LES OGSÅ

Ris og ros fra lokalavdelingene

Tidsskriftet kontaktet tre lokalavdelinger og ba dem komme med en ros og en ris til sentralstyre og ledelse. Vi spurte også hvilken landsmøtesak som særlig engasjerer.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 44, nummer 11, 2007, side 1411-1418

TEKST OG FOTO:

Arne Olav L. Hageberg, Journalist og nettansvarleg i Psykologtidsskriftet